

УДК 330.142.211

ОЦІНКА ФОРМУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ З УРАХУВАННЯМ СТРАТЕГІЇ ЇХ РОЗВИТКУ

Радєва Ольга Георгиевна, ст. викладач кафедри обліку та аудиту, Запорізький національний університет, м. Запоріжжя

Radyeva Ol'ha, Senior lecturer in accounting, Zaporizhzhya National University, Zaporozhye

Radyeva O. Evaluation form of an amortization policy of the enterprises of mechanical engineering in view of their development strategy

The article investigates features of formation of the amortization policy of enterprises in applying various enterprise development strategies. Identified advantages and disadvantages of the investment strategy and the strategy of maximizing the profits of enterprises. Presented factors that influence the amortisation policy and determined use of instruments of amortisation policy in order to achieve the stated goal of enterprise. Offered a scheme of using the amortization policy tools in order to increase the degree of financial stability of enterprises in the process of reorganization. It is concluded that the depreciation policy is part of the state investment policy. It defines the basic principles of the amortization policy of individual enterprises and should create conditions for effective management of the process of renewal of fixed assets and the introduction of scientific research and new technologies in production, taking into account the company's development strategy. The depreciation policy is defined as a set of macro-level in the field of asset management activities, and how the relationship in the process of formation and implementation process of renewal of fixed assets of enterprises with the help of tools such as methods and depreciation rates that ensure maximization of cash flow and the investment potential of the enterprise. Implementation of the amortization policy of the company in view of its development strategy will improve its effectiveness, to create favorable conditions for the modernization of the technical base of production, further development of the enterprise and achieving sustainable financial position.

Радєва О.Г. Оцінка формування амортизаційної політики підприємств машинобудування з урахуванням стратегії їх розвитку

В статті досліджено особливості формування амортизаційної політики підприємств машинобудування при застосуванні різних стратегій розвитку підприємства. Визначено переваги та недоліки інвестиційної стратегії та стратегії максимізації прибутку підприємств. Визначено фактори, що впливають на амортизаційну політику та визначено використання інструментів амортизаційної політики для досягнення підприємством встановленої мети. Запропонована схема використання інструментів амортизаційної політики з метою підвищення ступеня фінансової стійкості підприємств. Зроблено висновок, що амортизаційна політика є складовою частиною державної інвестиційної політики. Вона визначає основні засади формування амортизаційної політики окремого підприємства та повинна створювати умови ефективного управління процесом оновлення основних засобів та впровадження наукових розробок та новітніх технологій у виробництво з урахуванням стратегії розвитку підприємства. Амортизаційна політика визначається на макrorівні як сукупність заходів в сфері управління основними засобами та як відносини в процесі формування та здійснення процесу оновлення основних засобів підприємств за допомогою таких інструментів, як методи та норми амортизації, що забезпечують максимізацію грошових потоків та інвестиційного потенціалу підприємства. Реалізація амортизаційної політики підприємства з урахуванням стратегії його розвитку дозволить підвищити її ефективність, створити сприятливі умови для модернізації технічної бази виробництва, подальшого розвитку підприємства та досягнення стійкого фінансового стану.

Радева О.Г. Оценка формирования амортизационной политики предприятий машиностроения с учетом стратегии их развития.

В статье исследованы особенности формирования амортизационной политики предприятия машиностроения при применении различных стратегий развития предприятия. Определены преимущества и недостатки инвестиционной стратегии и стратегии максимизации прибыли предприятия. Определены факторы, которые влияют на амортизационную политику и определено использование инструментов амортизационной политики для достижения предприятием установленной цели. Предложена схема использования инструментов амортизационной политики с целью повышения степени финансовой устойчивости предприятия. Сделан вывод, что амортизационная политика является составной частью государственной инвестиционной политики. Она определяет основные принципы формирования амортизационной политики отдельного предприятия и должна создавать условия эффективного управления процессом обновления основных средств и внедрение научных разработок и новейших технологий в производство с учетом стратегии развития предприятия. Амортизационная политика

определяется на макроуровне как совокупность мероприятий в области управления основными средствами и как отношения в процессе формирования и осуществления процесса обновления основных средств предприятий с помощью таких инструментов, как методы и нормы амортизации, обеспечивающие максимизацию денежных потоков и инвестиционного потенциала предприятия. Реализация амортизационной политики предприятия с учетом стратегии его развития позволит повысить ее эффективность, создать благоприятные условия для модернизации технической базы производства, дальнейшего развития предприятия и достижения устойчивого финансового состояния.

Постановка проблеми. Однією із проблем підприємств машинобудування в теперішніх умовах є значний рівень зносу основних засобів та зниження темпів їх оновлення. Основною причиною зношування основних засобів є поступове зменшення їх потенціалу щодо отримання у майбутньому чистого грошового потоку від їх експлуатації. Амортизаційна політика підприємств машинобудування повинна сприяти оновленню матеріально-технічної бази підприємства, підвищенню ефективності виробництва та укріпленню фінансової стійкості підприємства. Одними із основних джерел фінансування процесів оновлення основних засобів є прибуток та амортизаційні відрахування. Кризовий стан багатьох підприємств машинобудування призводить до того, що прибуток як джерело фінансування інвестиційних процесів та оновлення основних засобів, втрачає свій сенс. Перед підприємствами машинобудування постає першочергова задача подолання збитковості та подальшої максимізації прибутку. Однією із складових формування прибутку є амортизаційні відрахування. Тому питання збалансованості показників амортизаційних відрахувань та прибутку підприємства з урахуванням різних стратегій розвитку підприємства є актуальним.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання формування та здійснення амортизаційної політики держави та підприємств розглядалися великим колом вчених-економістів, а саме: Н. Горицької, І. Яремка, Н. Виговської, І. Вінниченко, М. Чумаченка, А. Череп, Н. Дугієнко, О. Зборовська, П. Орлова, С. Орлова, Л. Саломатіна, Л. Городянської, П. Житнього, О. Боднара, та ін.[2-4] Але, незважаючи на значну кількість наукових праць, ряд аспектів формування амортизаційної політики підприємств з урахуванням стратегії розвитку підприємства потребують подальшого дослідження і розвитку.

Метою статті є обґрунтування формування амортизаційної політики підприємства при здійсненні різних стратегій розвитку підприємства.

Виклад основного матеріалу. Для визначення цільової спрямованості амортизаційної політики, яка б витікала із стратегічної мети підприємства необхідно проаналізувати дії її інструментів на стадії відтворення основних засобів, так як від їх вибору залежить фінансовий результат діяльності підприємства і величина амортизаційного ресурсу. Існує два підходи до формування амортизаційної політики.

Перший підхід переслідує мету максимально забезпечити процес відновлення основних засобів за рахунок власних джерел фінансування, головним з яких є амортизаційні відрахування.

Довгий час у нашій країні амортизаційна політика розглядалася як складова частина науково-технічної політики держави, коли амортизаційні відрахування вилучалися в централізований фонд для фінансування соціально-економічних проектів, які встановлюються державою. У зв'язку з трансформацією поглядів на сутність амортизації, додання їй інвестиційної спрямованості виникає необхідність розглядати амортизаційну політику у взаємозв'язку з інвестиційною, яка об'єднує функції мобілізації, перерозподілу та ефективного використання фінансових ресурсів, визначення структури та джерел фінансування. Деякі економісти розглядають амортизаційну політику як частину інвестиційної політики, що виражається в інвестуванні капіталовкладень за рахунок амортизаційних відрахувань. Взаємозв'язок амортизаційної політики з інвестиційною повинен полягати у виборі джерел фінансування інвестицій. Традиційно всі джерела фінансування інвестицій поділяються на власні, позикові та залучені кошти. [1]

Другий підхід націлений на досягнення максимальної величини прибутку за рахунок зниження частки амортизаційних відрахувань в структурі витрат на виробництво продукції і інших витрат пов'язаних з управлінням процесом відтворення основних засобів.

Для будь-якого підприємства дуже важливо, щоб в кінцевому результаті амортизаційна політика призвела до максимізації величини: чистий прибуток плюс амортизаційні відрахування. Дана величина може служити критерієм для економічного обґрунтування амортизаційної політики на мікрорівні.

Таким чином, нарахована сума амортизаційних відрахувань впливає на прибуток підприємства. Чим вище амортизаційні відрахування, тим менший прибуток і навпаки. Зменшуючи прибуток, зростання амортизаційних відрахувань призводить до зниження податку на прибуток і збільшення власних фінансових ресурсів підприємства. Отриману економію з податку на прибуток називають «податковим щитом». Чим вищою є сума амортизаційних відрахувань, тим, вищим є податковий захист або «податковий щит підприємства». Оскільки різні галузі і виробництва мають різну частку амортизаційних відрахувань у структурі витрат на виробництво і реалізацію продукції, то вони мають різний ступінь податкового захисту. [2]

Кожний із підходів до формування амортизаційної політики має переваги та недоліки, які представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Переваги та недоліки різних стратегій формування амортизаційної політики

Переваги обраної стратегії	Недоліки обраної стратегії
1. Інвестиційна стратегія	
збільшення амортизаційних відрахувань з метою забезпечення своєчасної заміни зношених основних засобів	збільшення витрат на амортизацію основних засобів та відповідно зниження прибутку
амортизаційні відрахування як інвестиційне джерело є постійним та не обкладається податком на прибуток	можливе зниження показників рентабельності за рахунок мінімізації прибутку
можливість застосування нових технологій та нового обладнання,	
випуск більшого обсягу продукції, підвищення її якості та конкурентоздатності	
2. Стратегія максимізації прибутку	
зниження витрат на виробництво продукту та максимізація прибутку	збільшення витрат на ремонти та підтримання в робочому стані основних засобів
формування кращого фінансового стану в результаті збільшення величини чистих активів підприємства	використання прибутку на інші цілі, крім капіталізації та недостатність амортизаційних відрахувань як джерела оновлення основних засобів
збільшення показників рентабельності за рахунок максимізації прибутку	збільшення податкового навантаження при оподаткуванні прибутку та на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки
використання прибутку як основного джерела оновлення основних засобів	відсутність можливості своєчасного оновлення основних засобів

При розгляді стратегій підприємства машинобудування необхідно звернути увагу на те, що підприємства можуть мати різну ступінь фінансової стійкості, яка характеризується рівнем обсягів виробництва та реалізації, цін на продукцію, її собівартістю та іншими показниками. Одним із найбільш важливим є точка беззбитковості, яка показує рівень продаж, при якому дохід від реалізації покриває всі витрати підприємства. Для збиткових підприємств виникає задача виходу на беззбиткове та рентабельне функціонування.

В разі незначної фінансової стійкості підприємства використання амортизаційних інструментів дозволяє знизити суму амортизаційних відрахувань у собівартості продукції, зменшити ціну її реалізації і сукупні податкові платежі, або збільшити маржинальний прибуток, що сприяє виведенню підприємства машинобудування на точку

безбиткової. При досить міцних економічних позиціях суб'єкта господарювання може здійснюватися подальше збільшення грошового потоку підприємства за рахунок мобілізації фінансових резервів. Схема використання інструментів амортизаційної політики, з метою підвищення ступеня фінансової стійкості підприємств в процесі їх реорганізації приведена на рисунку 1.

Для будь-якого підприємства дуже важливо, щоб науково обґрунтована амортизаційна політика приводила до максимізації величини: чистий прибуток плюс амортизаційні відрахування. При такому підході результатом формування ефективної амортизаційної політики є процес оновлення основних засобів, підвищення продуктивності праці, збільшення випуску продукції і зниження собівартості.

Крім того, величина суми чистого прибутку та амортизації може служити критерієм для економічного обґрунтування амортизаційної політики підприємства.

Окрім цілей максимізації (мінімізації) прибутку, до уваги може прийматися принцип відповідності доходів і витрат, широко вживаний в системі фінансового обліку. Якщо доходи підприємства стабільні і постійні, то застосовується прямолінійний (рівномірний) метод нарахування амортизації. Коли доходи збільшуються (зменшуються) використовуються прискорені (сповільнені) методи.

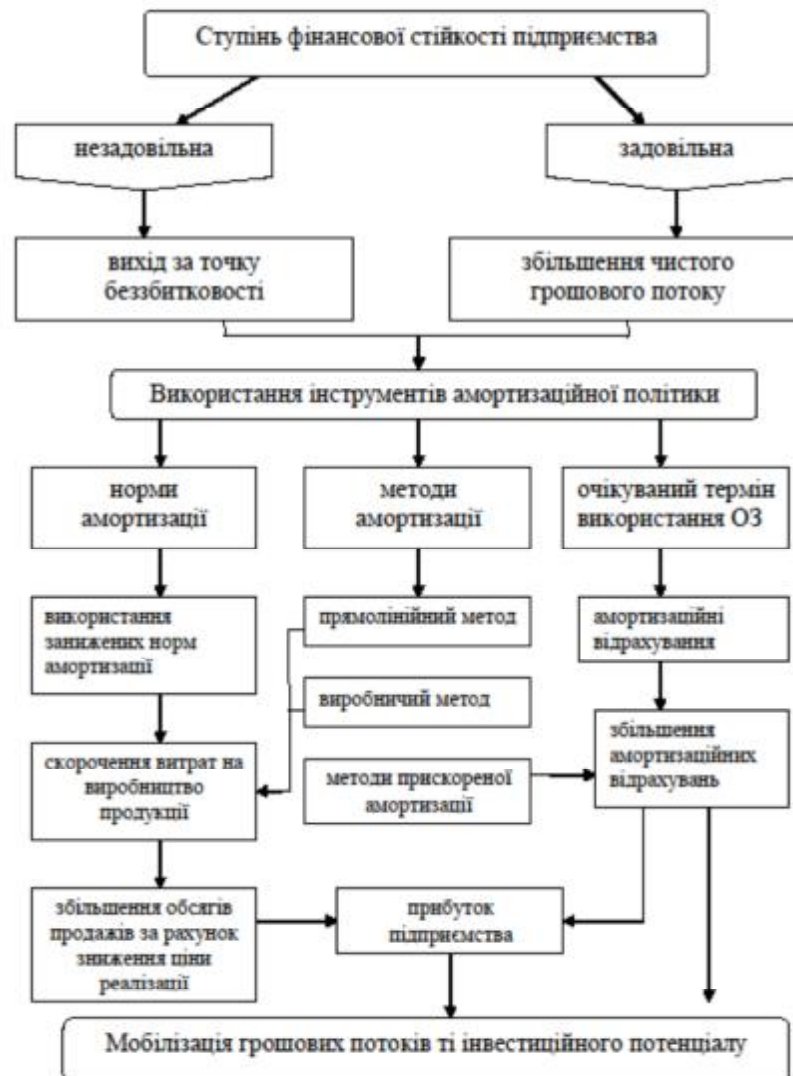

Рисунок 1 – Підвищення фінансової стійкості підприємств за допомогою інструментів амортизаційної політики

Вибір ефективного методу амортизації при формуванні амортизаційної політики є одним із найважливіших аспектів. Оптимальний метод амортизації основних засобів підприємства сприяє більш швидкому накопиченню амортизаційних відрахувань, оновленню та модернізації виробничих потужностей, враховуючи новітні технології та розробки. Усі методи можна вважати рівноцінними, але кожен із них має як переваги, так і певні недоліки.

Прямолінійний метод потрібно застосовувати для тих основних засобів, які виконують відносно постійний об'єм робіт і для котрих основним фактором, обмежуючим строк використання, є час його використання, а не моральний знос.

Багато видів основних виробничих засобів найбільший дохід приносять підприємству на початку терміну корисного використання. Це пояснюється тим, що в перші роки експлуатації їх продуктивність найбільш висока, а наприкінці терміну використання збільшуються витрати на ремонт. Тому для активної частини основних засобів оптимальним є використання методів прискореної амортизації. Методи прискореної амортизації застосовують для тих об'єктів основних засобів, які швидко морально зношуються.

Якщо динаміка доходів, що склалася, має досить стійкий зв'язок з витратами, то кращим є використання способу нарахування амортизації пропорційно випуску продукції виробничим методом. Це дозволяє в періоди спаду обсягу виробництва включати в собівартість продукції незначні суми амортизаційних відрахувань і збільшені під час його зростання. Вибір ефективних методів нарахування амортизації залежить не тільки від бажання підприємства, а й від амортизаційної політики та обмежень держави, від сформованої амортизаційної політики на макrorівні.

Термін використання основних засобів підприємство обирає самостійно виходячи із очікувань щодо надходження економічних вигід від використання активів з урахуванням встановлених обмежень. Державою встановлюються обмеження щодо термінів використання з метою нарахування амортизації з метою оподаткування, але вони є достатньо ліберальними, що дозволяють підприємствам дотримуватись таких обмежень при визначенні економічно обґрунтованих термінів використання.

В теперішній час на підприємствах все більше уваги приділяється оперативному управлінню, а не стратегічному плануванню. Бажання працювати оперативно і швидко отримати максимальний прибуток, відсутність стратегії в області реальних інвестицій приводять до того, що основні засоби оновлюються хаотично, лише за наявності вільних грошових коштів, тобто по залишковому принципу.

Сьогодні визначальними факторами економічного зростання на мікрорівні стає конкурентоспроможність і якість продукції, рівень виробничої бази, ефективність використання всіх видів ресурсів.

Високий науково-технічний потенціал та інтенсифікація діяльності забезпечують не просто приріст прибутку, але й високу його якість, що свідчить про стійкість бізнесу і його меншу ризикованість. Однією з найважливіших ресурсних складових господарської діяльності традиційно є основні засоби. Від того, які основні засоби використовуються, який їх стан, інтенсивність оновлення, якому рівню технічного розвитку вони відповідають, залежить в кінцевому підсумку результативність діяльності. Важливість даного активу визначається також тим, що основні засоби становлять основу вартості виробничої компанії, часто виступають як заставне забезпечення кредиту або прибуткове вкладення. У світлі зазначених нами закономірностей стає очевидною необхідність постійного моніторингу наявності та стану основних засобів, ефективного управління даними активом.

Висновки: Амортизаційна політика є складовою частиною державної інвестиційної політики. Вона визначає основні засади формування амортизаційної політики окремого підприємства та повинна створювати умови ефективного управління процесом оновлення основних засобів та впровадження наукових розробок та новітніх

технологій у виробництво з урахуванням стратегії розвитку підприємства. Амортизаційна політика визначається на макrorівні як сукупність заходів в сфері управління основними засобами та як відносини в процесі формування та здійснення процесу оновлення основних засобів підприємств за допомогою таких інструментів, як методи та норми амортизації, що забезпечують максимізацію грошових потоків та інвестиційного потенціалу підприємства. Реалізація амортизаційної політики підприємства з урахуванням стратегії його розвитку дозволить підвищити її ефективність, створити сприятливі умови для модернізації технічної бази виробництва, подальшого розвитку підприємства та досягнення стійкого фінансового стану.

Список використаних джерел:

1. Олександр Степанович Гавриловський, Любов Іванівна Лук'яненко // Економічний аналіз : зб.наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2015. – Том 22. – № 1. – С. 164-168.
2. Череп А. В., А. О. Чорнолуцька. Вплив амортизаційної політики на формування фінансових результатів підприємства. // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2012. – Вип. 2, Т. 1 – С. 95-95.
3. Вініченко І. І. Амортизаційна політика в інвестиційній діяльності підприємств // Інвестиції: практика та досвід. – 2007. – № 8. – С. 3-6.
4. Чумаченко М. Амортизаційні відрахування – суттєве джерело фінансування інвестицій підприємства // Бухгалтерський облік і аудит. – 2004. – № 8. – С. 6-8.

References

1. Havrylovskyy A.S., Lukyanenko L.I (2015), "Economic Analysis: zb.nauk. Labor", Ternopil National Economic University; redkol., V.A. Deriy (chairman. Ed.) And others, Ternopil, Publishing and printing center of Ternopil National Economic University, "Economic Thought", Volume 22, No.1, pp.164-168.
2. Cherep A.V., Chornolutskaaya A.A. (2012), "The impact of the amortization policy on the formation of financial results", ["Vplyv amortyzacijnoi' polityky na formuvannja finansovyh rezul'tativ pidpryjemstva"], Theoretical and practical aspects of the economy and intellectual property, Vol. 2, T. 1, pp. 95-95.
3. Vinichenko I.I. (2007), "Amortization policy in investment activity of enterprises Investments: practice and experience", ["Amortyzacijna polityka v investycijnij dijal'nosti pidpryjemstv // Investyicii': praktyka ta dosvid"], No 8, pp.3-6.
4. Chumachenko M . (2004), "Depreciation - a significant source of investment financing enterprise", ["Amortyzacijni vidrahuvannja – sutteve dzherelo finansuvannja investycij pidpryjemstva"], Accounting and Auditing, No. 8, pp. 6-8.

Ключові слова: амортизаційна політика, основні засоби, оновлення основних засобів, ефективність, оптимізація.

Ключевые слова: амортизационная политика, основные средства, обновление основных средств, эффективность, оптимизация.

Keywords: amortization policy, fixed assets, reproduce of fixed assets, efficiency, optimization.